
Etableringstillägg och bostadsersättning till etableringsersättning

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning.

En vägledning innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på [http://www.forsakringskassan.se/Om Försäkringskassan/Dina rättigheter och skyldigheter/Vägledningar och rättsliga ställningstaganden – Vägledningar](http://www.forsakringskassan.se/Om_Forsakringskassan/Dina_rattigheter_och_skyldigheter/Vagledningar_och_rattsliga_stallningstaganden_-_Vagledningar). Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Rättsavdelningen

Innehåll

Förkortningar	5
Sammanfattning	6
Läsanvisningar	7
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Vem kan få en etableringsplan?.....	8
1.2.1 <i>Begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd</i>	8
1.3 Etableringsplanen.....	9
1.3.1 <i>Etableringsplanens innehåll</i>	9
1.3.2 <i>Förlängning i vissa fall</i>	10
1.3.3 <i>Etableringsplanens upphörande</i>	10
2 Etableringsersättning	11
2.1 När har den nyanlända rätt till etableringsersättning?	11
2.1.1 <i>Etableringsersättning vid sjukdom</i>	11
2.1.2 <i>När har den nyanlända inte rätt till etableringsersättning?</i>	11
2.2 Ansökan om etableringsersättning	12
2.3 Så beräknas etableringsersättningen.....	12
2.4 Nedsättning av etableringsersättningen	13
2.4.1 <i>Föräldrapenning för samma tid som etableringsersättning</i>	13
2.5 Utbetalning av etableringsersättningen	14
2.6 Etableringsersättningen påverkar bostadsbidrag och bostadstillägg.....	14
2.6.1 <i>Bostadsbidraget</i>	14
2.6.2 <i>Bostadstillägg</i>	15
3 Gemensamma bestämmelser för etableringstillägg och bostadsersättning	16
3.1 Grundläggande villkor för rätten till etableringstillägg och bostadsersättning	16
3.2 Ansökan om etableringstillägg och bostadsersättning	16
3.3 Ändring av etableringstillägg och bostadsersättning.....	17
3.3.1 <i>Metodstöd – Utredning av ändring</i>	17
3.4 Nedsättning på grund av ogiltig frånvaro	17
3.5 När rätten till ersättning upphör	18
3.6 Uppgifts- och anmälningsskyldighet.....	18
3.7 Makar och likställda med makar.....	18
4 Etableringstillägg	19
4.1 Vem har rätt till etableringstillägg?	19
4.2 Barn under 20 år	19
4.3 Folkbokföring	19
4.3.1 <i>Barn som tagits om hand av kommunen</i>	20
4.4 Vårnaden	20
4.4.1 <i>Barn över 18 år</i>	20
4.5 Barn som inte är självförsörjande.....	21
4.5.1 <i>Barn som får förlängt underhållsstöd</i>	21
4.6 Makars gemensamma ansökan och ändring	21

4.7	Så beräknas etableringstillägget	22
4.7.1	<i>Begränsning om det samtidigt betalas ut underhållsstöd</i>	23
4.8	Etableringsplan på mindre än heltid	23
5	Bostadsersättning	24
5.1	Vem har rätt till bostadsersättning?	24
5.1.1	<i>Bo ensam</i>	24
5.2	Bo i egen bostad och vara folkbokförd där	24
5.2.1	<i>Den som bor i hyres- eller bostadsrätt</i>	25
5.2.2	<i>Den som hyr i andra hand</i>	25
5.2.3	<i>Den som bor i annan bostad än hyres- eller bostadsrätt</i>	26
5.3	Så beräknas bostadsersättningen	26
5.3.1	<i>Bostadsersättningen kan minskas på grund av bostadsbidrag eller bostadstillägg</i>	27
5.4	Så beräknas bostadskostnaden	27
5.4.1	<i>Bostadskostnaden för bostad med hyres- eller bostadsrätt</i>	27
5.5	Ändring på grund av ändrade schablonbelopp	28
5.5.1	<i>Vilka bostadskostnader får inte räknas med?</i>	28
5.5.2	<i>Särskilt om kostnaden för köp av bostadsrätt</i>	29
5.5.3	<i>Bostadskostnaden för eget hus</i>	29
5.5.4	<i>Om etableringsplanen är på mindre än heltid</i>	30
6	Utbetalning och nedsättning av etableringstillägg och bostadsersättning	31
6.1	Utbetalning av etableringstillägg och bostadsersättning	31
6.2	Nedsättning av etableringstillägg och bostadsersättning	31
6.2.1	<i>Kvittning</i>	32
6.2.2	<i>Etableringstillägg och bostadsersättning för del av månad</i>	33
6.2.3	<i>Intern försäkringskontroll</i>	33
7	Omrövning, överklagande och återkrav	34
7.1	Omrövning av etableringstillägg och bostadsersättning	34
7.1.1	<i>Rättelse av skrivfel m.m. samt omrövning enligt FL</i>	34
7.2	Återkrav av etableringstillägg eller bostadsersättning	34
7.3	Ärenden om etableringsersättning	34
7.3.1	<i>Indrivning av för mycket utbetald etableringsersättning</i>	35
	Källförteckning	36

Förkortningar

EF	Förordning (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare
EL	Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
FKAR	Försäkringskassans allmänna råd
FKFS	Försäkringskassans författningssamling
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
PFS	Pensionsmyndighetens föreskrifter
RFFS	Riksförsäkringsverkets föreskrifter
SFB	Socialförsäkringsbalken

Sammanfattning

Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (EL) innehåller regler om ansvar och insatser som syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Enligt lagen ska Arbetsförmedlingen upprätta en individuell plan (etableringsplan) med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering (6 § EL).

En nyanländ som deltar i aktiviteter enligt planen kan få etableringsersättning. Arbetsförmedlingen beslutar om rätten till etableringsersättning och etableringsersättningens storlek. Det framgår av 3 kap. 3 § förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare (EF).

Arbetsförmedlingen lämnar inför varje utbetalningstillfälle ett uppdrag till Försäkringskassan där det framgår vilket belopp som ska betalas ut till den som har rätt till etableringsersättning (3 kap. 12 § EF).

En nyanländ som har rätt till etableringsersättning kan även få etableringstillägg eller bostadsersättning (se avsnitt 3–6). Dessa tilläggsersättningar kan också betalas ut under tiden som den nyanlände medverkar till att fastställa en plan, förutsatt att den nyanlände då har rätt till etableringsersättning.

För att få etableringstillägg ska den nyanlände ha hemmavarande barn under 20 år som inte är självförsörjande. Etableringstilläggets storlek beror bland annat på antal barn och barnens ålder.

En nyanländ som bor ensam kan få bostadsersättning som bidrag till kostnaderna för den bostad där han eller hon är folkbokförd och bosatt.

Det är Försäkringskassan som prövar en ansökan om etableringstillägg eller bostadsersättning. Försäkringskassan betalar ut dessa ersättningar tillsammans med etableringsersättningen. Alla tre ersättningarna är enligt 8 kap. 13 § inkomstskattelagen (1999:1229) skattefria. De är inte pensionsgrundande. Etableringsersättningen ingår enligt socialförsäkringsbalken (SFB) som bidragsgrundande inkomst för bostadsbidrag och bostadstillägg.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen. Den kan också vara ett stöd vid utbildning av Försäkringskassans personal.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och förordningar och föreskrifter och allmänna råd gällande etableringsförmånerna. Hänvisningen finns antingen angiven i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser. Du hittar också en källförteckning längst bak i vägledningen.

Informationen om etableringsplanen och etableringsersättningen är endast övergripande och tar endast upp den information som är relevant för Försäkringskassans beslut om etableringstillägg och bostadsersättning.

I denna vägledning har vi valt att ge lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare namnet etableringslagen. Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare har vi valt att kalla etableringsförordningen. I vägledningen använder vi förkortningarna EL och EF. Alla andra förordningar som reglerar etableringsförmånerna finns angivna med sina SFS-nummer.

Historikbilaga

Till vägledningen finns en historikbilaga. Den innehåller en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa den informationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen av vägledningen.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 1 december 2010 trädde reglerna om etableringsersättning, etablerings-tillägg och bostadsersättning i kraft. Syftet med reformen var att ge nyanlända personer förutsättningar för egenförsörjning och att stärka deras aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet.

Arbetsförmedlingen beslutar om etableringsplan och etableringsersättning. Försäkringskassan betalar ut etableringsersättning och beslutar samt betalar ut etableringstillägg och bostadsersättning.

1.2 Vem kan få en etableringsplan?

En nyanländ, som har fyllt 20 men inte 65 år, kan ha rätt till en etableringsplan om han eller hon har beviljats uppehållstillstånd som flykting, av flyktingliknande skäl eller som kvotflykting. (2 § första stycket EL och 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 § samt 21 eller 22 kap. utlänningslagen [2005:716])

Rätt till etableringsplan har också den som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till den som har beviljats uppehållstillstånd enligt någon av de angivna förutsättningarna. Det gäller under förutsättning att personen ansöker om uppehållstillstånd inom sex år från det att den första personen fick sitt uppehållstillstånd. (2 a § andra stycket EL)

Den som fyllt 18 men inte 20 år, och som har beviljats uppehållstillstånd på samma grunder som ovan, kan erbjudas en etableringsplan om han eller hon saknar föräldrar i Sverige (2b § EL).

En nyanländ har inte rätt till etableringsplan om han eller hon har ett förvärvsarbete på heltid eller går i gymnasieskola. En nyanländ har inte heller rätt till etableringsplan om han eller hon inte klarar av att delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av heltid på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan (6 § EL).

1.2.1 Begränsade möjligheter att få uppehållstillstånd

Den 21 juli 2016 trädde lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige i kraft. En lag som är tänkt att gälla i tre år.

Om den nyanlända är flykting ska uppehållstillståndet gälla i tre år och om den nyanlända är alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillståndet gälla i 13 månader (5 §). Till dessa regler finns det undantag som beskrivs mer i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i

Sverige. Om personen fortfarande har skyddsskäl när uppehållstillståndet upphör, kan han eller hon få det förlängt. Om personen kan försörja sig själv kan han eller hon få permanent uppehållstillstånd.

Den nya lagen innebär också att endast anhöriga till flyktingar som får uppehållstillstånd i tre år kan få uppehållstillstånd för att flytta till Sverige. Som anhörig räknas make, maka, registrerad partner och sambo samt barn under 18 år.

För att anhöriga ska kunna få uppehållstillstånd i Sverige behöver den som redan har fått uppehållstillstånd kunna försörja sig själv och anhöriga som ansöker om uppehållstillstånd. Det behöver också finnas en bostad av tillräcklig storlek och standard för familjen att bo i.

1.3 Etableringsplanen

Etableringsplanen ska upprättas senast en månad efter det att personen tagits emot i kommunen. Om det finns särskilda skäl får en etableringsplan upprättas senare. (3a förordning [2010:409]) Om personen inte genast anmäler sig hos Arbetsförmedlingen har han eller hon rätt att aktualisera frågan om etableringsplan inom ett år från det att han eller hon blev folkbokförd i kommunen.

Etableringsplanen ska dock upprättas senast ett år efter att den nyanlända första gången folkbokfördes i en kommun. Detta gäller även om han eller hon fortfarande vistas i ett anläggningsboende hos Migrationsverket. (3 § stycke 2 och 3a förordning [2010:409])

Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatser och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda (3 § EL). Etableringsplanen ska utformas med utgångspunkt i en kartläggning av den nyanlända personens utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet och utbildningsbehov. Det är Arbetsförmedlingens uppgift att upprätta en etableringsplan. Den ska utformas tillsammans med den nyanlända och i samverkan med kommun, myndigheter, företag och organisationer (6 och 7 §§ EL). Den sammanlagda tiden får motsvara högst 24 kalendermånader (8 § EL).

1.3.1 Etableringsplanens innehåll

En etableringsplan ska normalt omfatta aktiviteter på heltid. Men om personen är förhindrad att delta på heltid på grund av styrkt sjukdom eller annan nedsättning av prestationsförmågan kan han eller hon få en plan på deltid. Detsamma gäller den som vårdar barn och har föräldrapenning. I dessa fall får planen omfatta aktiviteter på 75, 50 eller 25 procent av heltid (5 § förordning [2010:409]) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare).

Etableringsplanen ska minst innehålla svenska för invandrare, samhällsorientering, aktiviteter för att underlätta och påskynda personens etablering i arbetslivet (7 § EL). Den kan även innehålla förvärvsarbete på deltid (2 kap 3 § EF jämfört med 6 § EL).

1.3.2 Förlängning i vissa fall

Den som har varit förhindrad att delta i aktiviteter under en sammanhängande period på grund av styrkt sjukdom eller vård av barn med föräldrapenning kan få tiden för etableringsplanen förlängd med motsvarande period, dock längst med 12 månader. Det gäller under förutsättning att hindret har varat i minst 30 kalenderdagar. (6 § förordningen [2010:409])

Den som har en etableringsplan med aktiviteter på 75 procent och som samtidigt har föräldrapenning på 25 procent, har möjlighet att förlänga sin etableringsplan med upp till åtta månader (8 § EL). Det gäller den föräldraledighet som tas ut efter den 31 juli 2014.

1.3.3 Etableringsplanens upphörande

En etableringsplan upphör att gälla när tiden för planen löpt ut, eller i dessa fall:

- om personen har förvärvsarbetat på heltid i minst sex månader
- om personen påbörjar en utbildning på högskolenivå som berättigar till studiemedel från CSN
- om personen avvisar ett erbjudande om lämpligt arbete utan godtagbara skäl. (9 § EL)

2 Etableringsersättning

2.1 När har den nyanlända rätt till etableringsersättning?

När en nyanländ person deltar i aktiviteter i en etableringsplan har han eller hon rätt till etableringsersättning. Arbetsförmedlingen kallar perioden med etableringsplan för ”etableringsersättning under tid med etableringsplan” eller ”EEP”.

Personen har också rätt till etableringsersättning under den tid då han eller hon deltar i etableringssamtal för att upprätta en etableringsplan (2 kap. 1 § EF). Arbetsförmedlingen kallar den perioden för ”medverkansperioden” eller ”EEM”.

2.1.1 Etableringsersättning vid sjukdom

En nyanländ person har rätt till etableringsersättning vid frånvaro från aktiviteter på grund av sjukdom under en sammanhängande period på upp till 30 dagar. Det gäller under förutsättning att han eller hon inte har rätt till sjuklön eller sjukpenning. (2 kap. 4 och 17 §§ EF) Personen har inte rätt till etableringsersättning för den första sjukdagen, karensdagen (2 kap. 18 § EF).

2.1.2 När har den nyanlända inte rätt till etableringsersättning?

Den nyanlända personen har inte rätt till etableringsersättning för samma tid som han eller hon har dag ersättning från Migrationsverket (15 § EL).

Personen kan inte heller få etableringsersättning för samma tid som han eller hon får följande ersättningar enligt SFB:

- graviditetspenning
- föräldrapenning
- tillfällig föräldrapenning
- sjukpenning
- rehabiliteringspenning
- sjuk- eller aktivitetsersättning
- arbetsskadelivränta
- smittbärapenning
- närståendepenning (2 kap. 4 § första stycket EF).

Personen kan inte heller få etableringsersättning för samma tid som den han eller hon får sjuklön enligt lagen (1991:1407) om sjuklön (2 kap. 4 § andra stycket EF).

Om den nyanlände förvärvsarbetar inom planen lämnas etableringsersättning i den omfattningen som han eller hon inte förvärvsarbetar (2 kap. 3 § EF).

Den som har rätt till etableringsersättning har inte rätt till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Det följer av 14 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. Det är Arbetsförmedlingen som beslutar om vilken av ersättningarna som personen ska ha rätt till.

2.2 Ansökan om etableringsersättning

Ansökan om etableringsersättning lämnas till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen beslutar hur stor etableringsersättning den nyanlända ska få (3 kap 1–3 §§ EF) och skickar uppgifterna till Försäkringskassan för utbetalning.

2.3 Så beräknas etableringsersättningen

Etableringsersättning är en skattefri ersättning. Ersättningen beräknas till ett belopp per dag och betalas ut för fem kalenderdagar per vecka (2 kap. 2 § EF). Under tid med etableringsplan får den nyanlända ersättning enligt tabellen.

Etableringsplanens omfattning i procent	100 %	75 %	50 %	25 %
Etableringsersättning i kronor per dag	308 kr	231 kr	154 kr	77 kr

En nyanländ som har pågående etableringssamtal har rätt till etableringsersättning med 231 kronor per dag för fem kalenderdagar i veckan (2 kap. 1 § EF).

Sedan 11 mars 2014 ska etableringsersättningen inte minskas av eventuella inkomster som den nyanlända har av förvärvsarbete utanför etableringsplanen (SFS 2014:45).

2.4 Nedsättning av etableringsersättningen

Om personen har varit frånvarande från aktiviteter utan att Arbetsförmedlingen har godkänt skälen, och aktiviteterna inte utgör förvärvsarbete, beslutar Arbetsförmedlingen i vilken utsträckning etableringsersättningen ska sättas ned (2 kap. 20 § EF). Frånvaron kan betraktas som ogiltig om den nyanlända

- inte anger något skäl till frånvaro
- inte lämnar de intyg vid sjukfrånvaro eller vid frånvaro på grund av tillfällig vård av barn som Arbetsförmedlingen kräver
- uppger skäl för frånvaro som Arbetsförmedlingen inte godtar

(Arbetsförmedlingens föreskrifter [AFFS 2010:3] om etableringsersättning).

2.4.1 Föräldrapenning för samma tid som etableringsersättning

En person kan inte få etableringsersättning för samma tid som han eller hon får föräldrapenning (2 kap. 4 § EF). Om personen är föräldraledig en längre sammanhängande period (mer än 30 dagar i sträck) riskerar inte ersättningarna att betalas ut för samma tid. Det är Arbetsförmedlingen som i dessa fall beslutar om uppehåll i personens etableringsplan, och därmed är det till Arbetsförmedlingen den nyanlända ska lämna information om att han eller hon tar ut föräldrapenning.

Om en person deltar i aktiviteter som ingår i en etableringsplan på 75 procent av heltid och samtidigt får föräldrapenning, kan etableringsersättningen behöva minskas. Etableringsersättningen och föräldrapenningen får tillsammans inte överstiga den ersättning som betalas ut om personen deltar i etableringsaktiviteter på heltid. (2 kap. 6 § EF)

Arbetsförmedlingens tolkning av ”samma tid”

Arbetsförmedlingens tolkning av begreppet ”samma tid” innebär att en person som

- har en etableringsplan med aktiviteter på heltid och
- får föräldrapenning för del av dag med aktiviteter, på grund- eller lägstanivå

kan få etableringsersättningen för max sju timmar. Den nyanlända får alltså alltid ett avdrag, oavsett om personen varit frånvarande från sina aktiviteter eller inte. Detta innebär att personen kan drabbas av återkrav även om han eller hon inte missat någon aktivitet.

Om personen meddelar Arbetsförmedlingen att han eller hon utöver sitt deltagande i etableringsplanen även har tagit ut föräldrapenning, så betalas ändå etableringsersättning ut för tiden som personen deltagit i sina aktiviteter. Arbetsförmedlingen anser sig sakna lagstöd för att sätta ner ersättningen i dessa fall eftersom den nyanlända har närvarat i sina aktiviteter. Personen riskerar dock att få ett återkrav då ersättningarna kan ha lämnats för samma

tid. Arbetsförmedlingen utreder om personen erhållit dubbla ersättningar och återkräver då del av etableringsersättningen.

Ett undantag är om personen tar ut föräldrapenning och samma dag avstår från förvärvsarbete som ligger utom plan. Då bedöms föräldrapenningen avse den tid som personen skulle ha arbetat och etableringsersättningen har då inte lämnats för samma tid som föräldrapenningen. Det innebär att föräldrapenningen inte påverkar etableringsersättningen.

2.5 Utbetalning av etableringsersättningen

Etableringsersättningen betalas ut i efterskott för kalendermånad. (3 kap. 6 § EF).

När en kalendermånad är slut lämnar den nyanlända in en månadsrapport och därefter skickar Arbetsförmedlingen ett utbetalningsuppdrag till Försäkringskassan. Av uppdraget framgår vilket belopp som ska betalas ut. Försäkringskassan verkställer utbetalningen maskinellt, utan att pröva om beloppet är korrekt.

Försäkringskassan får också de uppgifter de behöver för att betala ut ersättningen. Dessa uppgifter är

- vilken person det gäller
- under vilken tid och
- i vilken omfattning etableringsplanen gäller. (3 kap. 12 § EF)

En person som får etableringsersättning under medverkansperioden (EEM) kan få utbetalning av ersättningen var fjortonde dag eller oftare. Etableringstillägg eller bostadsersättning för sådan tid betalas dock endast ut en gång per månad och då i efterskott för månaden. (3 kap. 6 § EF)

Utbetalningarna kan göras vid två tillfällen per kalendervecka, vanligen onsdag eller fredag. När Försäkringskassan fått utbetalningsuppdraget från Arbetsförmedlingen tar det ca 4–8 bankdagar innan personen får pengarna.

Om ersättningen för en månad beräknas till mindre än 10 kronor sammanlagt för etableringsersättning och etableringstillägg eller bostadsersättning bortfaller beloppet. Det innebär att det inte heller kommer att betalas ut vid ett annat tillfälle. (3 kap. 6 § EF)

2.6 Etableringsersättningen påverkar bostadsbidrag och bostadstillägg

2.6.1 Bostadsbidraget

Etableringsersättningen är en bidragsgrundande inkomst enligt 97 kap. 13 § och 102 kap. 15 § SFB. Det gäller dock inte etableringstillägg och bostadsersättning. Uppgift om etableringsersättning lämnas maskinellt till IT-systemet för bostadsbidrag inför beslut om slutligt bostadsbidrag. En person som också får bostadsbidrag enligt SFB bör i sin ansökan om sådant

bostadsbidrag uppge beräknad inkomst av etableringsersättning. På så sätt minskar han eller hon risken att behöva betala tillbaka ett för stort preliminärt bostadsbidrag.

2.6.2 Bostadstillägg

Det görs inte någon maskinell överföring av uppgifter om utbetald etableringsersättning till IT-systemen för bostadstillägg. Därför är det särskilt viktigt att en person som får bostadstillägg själv lämnar fullständiga och korrekta uppgifter när han eller hon ansöker om bostadstillägg.

3 Gemensamma bestämmelser för etableringstillägg och bostadsersättning

3.1 Grundläggande villkor för rätten till etableringstillägg och bostadsersättning

Den som har rätt till etableringsersättning kan eventuellt få någon av tilläggsförmånerna etableringstillägg eller bostadsersättning (2 kap. 7 och 11 §§ EF). Det finns inget krav på att vara omfattad av svensk försäkring för att han eller hon ska ha rätt till någon av tilläggsförmånerna.

Personen kan inte få etableringstillägg och bostadsersättning för samma tid, eftersom villkoren för rätten till de olika tilläggsförmånerna skiljer sig åt.

En nyanländ som har rätt till etableringsersättning men inte får någon utbetalning, kan ändå få etableringstillägg eller bostadsersättning. Det kan bli aktuellt för första sjukdagen (karensdagen) eller om den nyanlända förvärvsarbetar inom etableringsplanen.

3.2 Ansökan om etableringstillägg och bostadsersättning

Ansökan om etableringstillägg respektive bostadsersättning ska göras hos Försäkringskassan (3 kap. 1 § första stycket EF). Ansökan ska göras skriftligen. (FKFS 2010:11).

Om en person vill ansöka om etableringstillägg eller bostadsersättning samtidigt som han eller hon ansöker om etableringsersättning ska Arbetsförmedlingen hjälpa honom eller henne med detta (3 kap. 1 § andra stycket EF). Men det är personen själv som ansvarar för att ansökan kommer in till Försäkringskassan. Ansökan lämnas på heder och samvete (3 kap. 1 § första stycket EF).

Etableringstillägg eller bostadsersättning betalas inte ut för tid före den månad ansökan kom in till Försäkringskassan. (3 kap. 7 § EF)

Ansökan ska göras på de blanketter som Försäkringskassan har bestämt. (FKFS 2010:11) Blanketterna finns tillgängliga på forsakringskassan.se.

För ansökan av etableringstillägg används blankett 6700 och för ansökan om bostadsersättning används blankett 6703.

Läs mer om makars ansökan om etableringstillägg i 4.6.

3.3 Ändring av etableringstillägg och bostadsersättning

Den nyanlända ska skriftligen ansöka om höjning av ersättningen. (2 § FKFS 2010:11) För ändring av etableringstillägg används blankett FK6705 och för anmälan av ändrade uppgifter för bostadsersättning används blankett FK6704.

Försäkringskassan ska dock, utan ansökan, besluta om högre ersättning av etableringstillägg eller bostadsersättning om etableringsplanen har ökat i omfattning. Detsamma gäller beslut om förlängning av ersättningen om slutdatumet för medverkandeperioden eller planperioden har senarelagts. (3 och 4 §§ FKFS 2010:11)

För att ha rätt till etableringstillägg eller bostadsersättning ska man uppfylla vissa villkor, se respektive avsnitt. Om något av dessa villkor ändras ska rätten till ersättning bedömas på nytt eller ny beräkning göras.

Om alla villkor är uppfyllda i direkt anslutning till det tidigare beslutet ska ändringen hanteras enligt 3 kap. 7 § andra stycket EF. Ändring av belopp gäller då från och med månaden efter att anledningen till ändringen uppstod. Det gäller oavsett när ansökan eller anmälan om ändringen gjorts. Om anledningen till ändringen ägde rum den första i månaden ska ändring av belopp gälla från första den månaden. (3 kap. 7 § andra stycket EF).

3.3.1 Metodstöd – Utredning av ändring

Oavsett om den nyanlända använder en blankett från Försäkringskassan för att ansöka om högre ersättning eller om vi får information om ändring från någon annan än den nyanlända, ska vi utreda hur den nyanländas rätt till tilläggsförmånen ändras.

Det som behöver utredas är vad ändringen innebär för den nyanlända:

- Vad är det för ändring?
- När uppkom anledningen till ändringen?
- Påverkar ändringen det redan pågående beslutet?

Om det är en ändring som ger den nyanlända fortsatt rätt till tilläggsförmånen ska ändringen hanteras enligt 3 kap. 7 § andra stycket EF. För att man ska ha fortsatt rätt till etableringstillägg eller bostadsersättning krävs att man uppfyller villkoren i direkt anslutning till varandra, för de respektive tilläggsförmånerna. Läs mer om ändringar av etableringstillägg och bostadsersättning i kapitel 4 respektive 5.

3.4 Nedsättning på grund av ogiltig frånvaro

Om den nyanlända är frånvarande från någon aktivitet utan godkänd anledning ska hans eller hennes ersättningar sättas ner. Arbetsförmedlingen beslutar om grad av nedsättning för etableringsersättningen och aviserar avdraget till Försäkringskassan (3 kap. 12 § p 6 EF). Försäkringskassan

beslutar då nedsättning av etableringstillägget eller bostadsersättningen i samma omfattning (2 kap. 20 § EF). Se vidare i avsnitt 6.2.

3.5 När rätten till ersättning upphör

Om den nyanlända inte längre uppfyller kriterierna som låg till grund för beslut om etableringstillägg eller bostadsersättning, upphör rätten till ersättningen från och med samma dag. Om personen tackar nej till ett arbete upphör rätten till ersättning från och med den dag som han eller hon tackar nej. Vid dödsfall är dödsdagen sista dagen för ersättning.

Med anledning av kommuniceringsskyldigheten kan ersättningen många gånger dock inte dras in eller sättas ned förrän kommuniceringstiden är över. Det medför i sin tur att personen kommer att få ett återkrav för den ersättning som går ut innan kommuniceringstiden är slut.

3.6 Uppgifts- och anmälningsskyldighet

Den som har beviljats etableringsersättning, etableringstillägg eller bostadsersättning är skyldig att lämna uppgifter och anmäla förändringar till Arbetsförmedlingen. Uppgiftsskyldigheten gäller förhållanden som kan antas påverka rätten till etableringsersättning, etableringstillägg eller bostadsersättning och storleken av dessa (3 kap. 9 § EF).

Arbetsförmedlingen är i sin tur skyldig att meddela Försäkringskassan uppgifter som kan påverka rätten till etableringstillägg och bostadsersättning (3 kap. 12 § EF). Försäkringskassan har samma uppgiftsskyldighet i förhållande till Arbetsförmedlingen om de uppgifter som kan påverka den nyanländas rätt till etableringsersättning (3 kap. 13 § EF).

3.7 Makar och likställda med makar

Två personer som är gifta med varandra anses bo tillsammans om inte den som ansöker om ersättning eller Försäkringskassans utredning visar annat. Om en av makarna bor kvar utomlands anses de inte bo tillsammans.

Sambor och registrerade partners likställs med makar. Om det kommer fram omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sambor ska dessa anses vara sambor, om inte den som ansöker om ersättning eller den som ersättningen betalas ut till visar att de inte är sambor. (1 kap. 3 § EF).

Ovanstående har betydelse för Försäkringskassans bedömning av

- vilka personer som gemensamt ska ansöka om etableringstillägg
- om en person ska anses som ensamboende, och därmed kunna ha rätt till bostadsersättning.

4 Etableringstillägg

4.1 Vem har rätt till etableringstillägg?

En nyanländ person som har hemmavarande barn kan ansöka om etableringstillägg. För att personen ska ha rätt till etableringstillägg krävs att han eller hon har rätt till etableringsersättning. Med hemmavarande barn menas ett barn som

- är under 20 år,
- är bosatt och folkbokförd hos den nyanlända personen,
- står eller har stått under den nyanländas vårdnad och
- inte är självförsörjande. (2 kap. 7 § EF)

Barnet räknas med för etableringstillägg längst till och med dagen innan han eller hon fyller 20 år (2 kap. 7 § EF).

Om den nyanlända har ett barn, upphör alltså rätten till etableringstillägg den dagen som barnet fyller 20 år. Om den nyanlända däremot har rätt till etableringstillägg för fler barn när ett av barnen fyller 20 år, ändras beloppet först månaden efter 20-årsdagen. Ett undantag är om barnet fyller 20 år den första i månaden – då ändras beloppet samma månad (3 kap. 7 § EF).

4.2 Barn under 20 år

För att ha rätt till etableringstillägg måste den nyanlända ha hemmavarande barn som är under 20 år. Enligt Skatteverkets regler är man barn tills man fyller 18 år, men enligt förordningen om ersättning till vissa nyanlända får man etableringstillägg för barn som är under 20 år. Detta kräver i vissa fall utredning hos Försäkringskassan, se vidare i avsnittet om vårdnaden 4.4.

4.3 Folkbokföring

Ett av villkoren för att ha rätt till etableringstillägg är att barnet är bosatt och folkbokfört hos den nyanlända. Försäkringskassan måste alltså ta ställning till både bosättning och folkbokföring innan beslut fattas.

Det är inte alltid som barnen och föräldrarna kommer samtidigt till Sverige. I de fallen kan man behöva utreda när barnet flyttade in. Om barnet flyttar till den nyanlända, och blir folkbokfört där senare under samma månad, har vårdnadshavaren rätt till etableringstillägg från och med den dagen som barnet flyttade in. Det gäller under förutsättning att alla andra krav är uppfyllda.

Samma utredning gäller om familjen flyttar till en ny bostad och ändrar sin folkbokföring, men något av barnen blir folkbokfört där senare under samma månad som vårdnadshavaren.

4.3.1 Barn som tagits om hand av kommunen

Om kommunen har placerat den nyanländas barn i enskilt hem och barnet faktiskt vistas där, kan barnet inte anses vara bosatt hos den nyanlända. Det samma gäller om barnet vårdas i ett hem för vård eller boende inom kommunen.

4.4 Vårdnaden

Barnet ska stå eller ha stått under den nyanländes vårdnad för att den nyanlända ska kunna få etableringstillägg för barnet. Med vårdnaden avses den rättsliga vårdnaden, det vill säga att den nyanlända ska vara eller ha varit vårdnadshavare för barnet (2 kap. 3 § EF).

Vanligtvis finns det uppgifter om vårdnadshavare i Försäkringskassans ärendehanteringssystem. Uppgifterna kommer från Skatteverket och uppdateras dagligen.

Om det saknas uppgifter om att den nyanlända personen är, eller har varit, vårdnadshavare för ett barn som han eller hon ansöker om etableringstillägg för, måste Försäkringskassan utreda om personen kan vara vårdnadshavare.

Om styrkta handlingar saknas kan det som utredningen visar, om faktiska och ekonomiska sammanhang, bidra till att den enskilde föräldern bedöms vara vårdnadshavare utifrån bestämmelserna om etableringstillägg. Om så är fallet, och inget annat talar för att barnet har någon annan vårdnadshavare, kan vi godta den sökandes uppgifter om att hon eller han har vårdnaden om barnet, i enlighet med 2 kap. 7 § (EF).

Om Försäkringskassans utredning visar att den nyanlända kan vara vårdnadshavare för ett barn under 18 år bör vi hänvisa den nyanlända till familjerätten i kommunen där han eller hon bor för att få ett officiellt fastställt förhållande.

4.4.1 Barn över 18 år

För att ett hemmavarande barn över 18 år ska få räknas med för etableringstillägg krävs att den nyanlända personen haft vårdnaden om barnet någon gång innan han eller hon fyllt 18 år (2 kap. 7 § 3 EF).

För ett barn som har fyllt 18 år finns ingen vårdnadshavare och inte heller några uppgifter om föräldrar i systemet. I dessa ärenden ska Försäkringskassan bedöma om det är sannolikt att barnet tidigare stått under den nyanlända personens vårdnad innan han eller hon fyllde 18 år.

4.5 Barn som inte är självförsörjande

I ansökan om etableringstillägg ska den nyanlända ange om barnet är självförsörjande. Om uppgiften saknas och barnet fortfarande går i grundskolan eller gymnasiet behövs ingen ytterligare utredning. I annat fall måste Försäkringskassan utreda om barnet går i skolan eller om han eller hon är självförsörjande.

I vanliga fall betraktas en person som självförsörjande om han eller hon är gift eller har egna barn. Så behöver det dock inte vara om personen bor hos sina föräldrar och utredningen visar att hon eller han inte har hunnit bli självförsörjande. En person anses även vara självförsörjande när han eller hon har en inkomst som motsvarar riksnormen för skäligen kostnader enligt socialtjänstlagen. (2 kap. 1 § socialtjänstförordningen [2001:937])

4.5.1 Barn som får förlängt underhållsstöd

Barn som får förlängt underhållsstöd räknas med för etableringstillägg på samma sätt som barn som får vanligt underhållsstöd. Det faktum att förlängt underhållsstöd betalas ut direkt till barnet och inte till föräldrarna är inget hinder för att de ska räknas som barn när det gäller etableringstillägget.

Barnet anses inte som självförsörjande eftersom beloppet som betalas ut i förlängt underhållsstöd är för lågt, däremot är det en inkomst för barnet och ska räknas med i bedömningen om barnet är självförsörjande eller inte.

4.6 Makars gemensamma ansökan och ändring

Ansökan om etableringstillägg ska göras gemensamt av makar som bor tillsammans, om båda får etableringsersättning och båda har rätt till etableringstillägg (3 kap. 2 § EF). Det gäller under förutsättning att båda makarna vill ansöka om etableringstillägg. Om en ansökan endast avser en av makarna är detta inget hinder för att bevilja etableringstillägg. Det är däremot inte möjligt att två makar ansöker var för sig. Makar som ansöker gemensamt ska ange till Försäkringskassan vem tillägget ska betalas ut till genom att ange den personen som sökande A på ansökningsblanketten.

Om makar vill ändra till vem av dem som etableringstillägget ska betalas ut, ska de gemensamt anmäla det skriftligen till Försäkringskassan. Eftersom det inte är någon ansökan finns inte heller krav på att utreda rätten till etableringstillägg i en sådan situation.

Om rätten till etableringstillägg upphör för någon av makarna ska Försäkringskassan på eget initiativ fatta beslut om rätt till etableringstillägg för den som fortfarande har en etableringsplan. Det gäller under förutsättning att den personen har fortsatt rätt till etableringstillägg.

4.7 Så beräknas etableringstillägget

Etableringstillägget betalas ut per hushåll och tidigast från och med den tidpunkt då etableringsersättning betalas ut (2 kap. 8 § EF). Tillägget är skattefritt.

Etableringstillägget beräknas till ett belopp per månad. Hur stort det sammanlagda beloppet blir beror bland annat på antalet barn i hushållet och barnens ålder. Beloppet är 800 kronor för varje barn som inte har fyllt 11 år vid månadens början. Från och med att barnet fyllt 11 år är etableringstillägget 1 500 kronor.

Beräkning av etableringstillägget utifrån antalet barn och ålder

Etableringstillägget kan betalas ut för högst tre barn. Om det finns fler än tre barn i hushållet beräknas beloppet med hänsyn till de äldsta barnen (2 kap. 9 § EF). Se tabellen:

Antal barn i hushållet som etableringstillägg ska beräknas på		Kronor per månad vid etableringsplanens omfattning på			
Inte fyllt 11 år	Fyllt 11 år	100 %	75 %	50 %	25 %
1	0	800	600	400	200
2	0	1 600	1 200	800	400
3	0	2 400	1 800	1 200	600
1	1	2 300	1 725	1 150	575
1	2	3 800	2 850	1 900	950
2	1	3 100	2 325	1 550	775
0	1	1 500	1 125	750	375
0	2	3 000	2 250	1 500	750
0	3	4 500	3 375	2 250	1 125

Etableringstillägget kan vara högst 4 500 kronor per månad, före en minskning som beror på att etableringsplanen omfattar mindre än heltid (2 kap. 9 och 10 §§ EF).

Etableringstillägg för del av månad beräknas till ett belopp som per dag motsvarar 1/30 av månadsbeloppet. Beloppet får dock inte överstiga ett månadsbelopp. (3 kap. 6 § andra stycket jämfört med 2 kap. 9 § första stycket EF) Etableringstillägget avrundas uppåt till närmaste hela krontal (3 kap. 6 § andra stycket EF).

4.7.1 Begränsning om det samtidigt betalas ut underhållsstöd

Om den nyanlända får underhållsstöd för ett eller två barn påverkas inte beloppet i etableringstillägg.

Om den nyanlända får underhållsstöd för tre barn, kan han eller hon bara få etableringstillägg för de två äldsta barnen. Om den nyanlända får underhållsstöd för fyra eller fem barn, kan han eller hon bara få etableringstillägg för det äldsta barnet. Om den nyanlända får underhållsstöd för sex eller flera barn, lämnas inte något etableringstillägg. (2 kap. 9 § EF).

Om underhållsstöd beviljas för (gäller även vid växelvis boende)	... betalas etableringstillägg ut för
3 barn	de 2 äldsta barnen
4–5 barn	det äldsta barnet
6 eller fler barn	0 barn

Eftersom underhållsstöd betalas ut månadsvis i förskott och etableringstillägg månadsvis i efterskott, är det extra viktigt att hålla isär vilken tid utbetalningarna avser.

Ingen minskning för barn med förlängt underhållsstöd

Det förlängda underhållsstödet betalas ut till barnet själv, och inte till den nyanlända. Det ska därför inte räknas med i samband med avdrag för underhållsstöd. Som en följd av detta sänks inte ersättningen för mottagaren av etableringstillägget med det förlängda underhållsstödet.

4.8 Etableringsplan på mindre än heltid

Etableringstillägget räknas först ut utifrån det antal barn som berättigar till etableringstillägg och barnens ålder. Om den nyanlända har en etableringsplan som omfattar mindre än heltid ska det framräknade beloppet sedan minskas så att det motsvarar planens omfattning.

Om makarna har varsin etableringsplan med olika omfattning, beräknas beloppet utifrån den förälder vars etableringsplan har högst omfattning. (FKAR 2010:6)

5 Bostadsersättning

5.1 Vem har rätt till bostadsersättning?

Villkoren för att en nyanländ person ska ha rätt till bostadsersättning är att han eller hon

- har rätt till etableringsersättning
- bor ensam i en egen bostad
- är folkbokförd på bostadsadressen. (2 kap. 11 § första stycket och 13 § EF)

5.1.1 Bo ensam

För att få bostadsersättning måste personen bo ensam i en bostad. Det innebär bland annat att den som bor inneboende eller delar bostad med någon inte kan få bostadsersättning. En förälder anses bo ensam i bostaden om hans eller hennes barn endast bor där ibland. Ett krav för att föräldern ska anses bo ensam kan då vara att barnet eller barnen är folkbokförda på en annan adress och bor där stadigvarande.

Bor ett barn varaktigt hos båda föräldrarna på sådant sätt som avses i 17 kap. 4 § socialförsäkringsbalken, om växelvist boende, bör den nyanlände inte anses bo ensam även om barnet är folkbokfört hos den andra föräldern (FKAR 2010:6). Enligt praxis går gränsen för växelvis boende vid en tredjedel av månaden. (NJA 1998 s. 267) Försäkringskassan har tolkat det som att om ett barn bor minst 12 dagar hos någon av sina föräldrar, anses barnet bo där varaktigt, oavsett var han eller hon är folkbokförd.

5.2 Bo i egen bostad och vara folkbokförd där

För att få bostadsersättning måste personen bo i en egen bostad. Med egen bostad menas att personen äger bostaden eller innehar den med hyres- eller bostadsrätt. Personen måste också vara folkbokförd på bostadens adress för att ha rätt till bostadsersättning (2 kap. 11 § första stycket EF).

En person som hyr ett eller flera rum i en bostad, eller som stadigvarande bor tillsammans med en annan person, kan inte få bostadsersättning. (2 kap. 13 § EF)

Makar och sambor anses bo tillsammans om inte ansökan eller utredning visar annat. (1 kap. 3 § EF)

En nyanländ som ansöker om bostadsersättning och blir folkbokförd på bostadsadressen under ansökningsmånaden, har rätt till bostadsersättning från och med den första dagen i ansökningsmånaden, under förutsättning att hon eller han uppfyller övriga villkor för att få bostadsersättning. Om den

nyanlända däremot blir folkbokförd på bostadsadressen efter ansökningsmånaden kan han eller hon få bostadsersättning först från och med den månad som han eller hon blir folkbokförd där. Det gäller under förutsättning att hon eller han uppfyller övriga villkor för att få bostadsersättning. (3 kap. 7 § EF).

Metodstöd

Det är viktigt att ta reda på om den nyanlända bor ensam i bostaden och om han eller hon är folkbokförd i bostaden. Utredningen kan göras på olika sätt eftersom det kan finnas omständigheter i ärendet som du måste ta hänsyn till. Du kan bland annat kontakta

- den nyanlända
- hyresvärderna
- folkbokföringsuppgifter om lägenhetsnummer
- kommunen
- lantmäteriet.

I utredningen går det att hitta uppgifter om lägenhetsnummer och antal personer som är folkbokförda i bostaden. Men om uppgifterna saknas måste du utreda de samlade uppgifterna i ärendet. Den utredningen kan se ut på olika sätt, men att det saknas lägenhetsnummer i folkbokföringen kan inte vara ett enskilt hinder för att kunna bevilja bostadsersättning.

5.2.1 Den som bor i hyres- eller bostadsrätt

Den som bor i hyres- eller bostadsrätt kan beviljas bostadsersättning under förutsättning att han eller hon

- har eget kontrakt
- bor ensam i bostaden.

Bostadsersättning kan inte lämnas till den som hyr ett eller flera rum i bostaden eller om den nyanlända stadigvarande bor tillsammans med annan person (2 kap. 13 § EF).

5.2.2 Den som hyr i andra hand

Den som hyr en bostad i andra hand kan få bostadsersättning. Det gäller under dessa förutsättningar:

- hyresavtalet är skriftligt
- hyresvärderna, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har godkänt andrahandsupplåtelsen (2 kap. 12 § EF).

Vid uthyrning i andra hand är tre personer inblandade:

- hyresvärden, t.ex. den som äger en fastighet
- förstahandshyresgästen, som hyr av hyresvärden (företag eller privatperson) och hyr ut till andrahandshyresgästen
- andrahandshyresgästen, som har ett hyreskontrakt med förstahandshyresgästen som ska vara godkänt av hyresvärden.

När en kommun hyr en bostad får de dock i sin tur hyra ut lägenheten i andra hand till någon annan – för dennes eget bruk – utan hyresvärdens samtycke (12 kap. 39 § andra stycket jordabalken). I dessa fall kan bostadsersättning beviljas trots att hyresvärdens godkännande saknas.

5.2.3 Den som bor i annan bostad än hyres- eller bostadsrätt

Den som bor i studentrum eller på vandrarhem eller hotell kan beviljas bostadsersättning under förutsättning att han eller hon

- har ett eget kontrakt
- bor ensam i rummet.

Bostadsersättning kan beviljas även för boende i en campingstuga eller i husvagn under förutsättning att den sökande bor där ensam och att det finns ett hyreskontrakt med alla nödvändiga uppgifter.

Rätten till bostadsersättning finns även om den sökande delar kök, toalett och dusch med andra inom fastigheten.

5.3 Så beräknas bostadsersättningen

Bostadsersättning kan betalas ut för den del av bostadskostnaden som överstiger 1 800 kronor men inte 5 700 kronor per månad (2 kap. 14 § första stycket EF). Bostadsersättningen kan alltså som mest betalas ut med 3 900 kronor per månad.

Av 7 § FKFS 2010:11 följer att bostadskostnaden ska beräknas enligt 3, 4, 8–22 och 26 §§ Riksförsäkringsverkets föreskrifter om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag. Det innebär bland annat att även Pensionsmyndighetens årliga föreskrift om schablonbelopp ska tillämpas vid beräkning av bostadskostnaderna för bostadsersättningen.

Efter beräkningen av bostadsersättningen avrundas beloppet uppåt till närmaste hela krontal (9 § FKFS 2010:11).

5.3.1 Bostadsersättningen kan minskas på grund av bostadsbidrag eller bostadstillägg

Bostadsersättningen ska minskas med det belopp som den nyanlända får varje månad av

- preliminärt bostadsbidrag enligt 95 kap. 4 § SFB eller
- bostadstillägg enligt 99–103 kap. SFB (2 kap. 15 § EF).

5.4 Så beräknas bostadskostnaden

Nedan följer en beskrivning av vad som får räknas som bostadskostnad. I vägledning (2004:10) Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar finns en mer uttömmande beskrivning av hur bostadskostnaden beräknas vid olika boendeformer.

Efter beräkningen avrundas bostadskostnad uppåt till närmaste helt krontal. (8 § FKFS 2010:11)

5.4.1 Bostadskostnaden för bostad med hyres- eller bostadsrätt

Bostadskostnaden för en hyrd bostad är den avtalade hyra inklusive uppvärmningskostnader med de tillägg och avvikelser som redovisas i detta kapitel. För en bostad med bostadsrätt är bostadskostnaden den fastställda årsavgiften med samma tillägg och avvikelser.

Avgifter och tillval

Olika sorters avgifter kan ingå i den avtalade hyran. Avgifterna får räknas med i bostadskostnaden om de gäller bostaden (10 § RFFS 1998:9). En hyresvärd kan till exempel vara skyldig att betala så kallad hyressättningsavgift till hyresgästföreningen. Det är en obligatorisk kostnad för hyresvärden, och därför ingår den avgiften i hyreskostnaden.

Det förekommer att hyresgäster erbjuds att mot tillägg till hyran välja en bättre utrustning än den som är standard i hyreshusets lägenheter. Ett sådant tillval kan till exempel vara att få lägenhetens balkong inglasad. En sådan standardförbättring följer bostaden, och kostnaden får därmed räknas med i bidragsgrundande bostadskostnad.

Även kostnader för kabel-TV, anslutning till internet m.m. ingår ofta i hyreskostnaden. Dessa avgifter kan i så fall anses ingå i bostadskostnaden (KRNS 6747-07). Det här gäller när det är hyresvärden som har tecknat avtal med TV- eller internetbolaget i fråga. Då anses avgiften ingå i hyran.

Det spelar ingen roll om kostnaden särredovisas på hyresspecifikationen eller ingår i hyresbeloppet. Men om hyresgästen har ett eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån, anses kostnaden inte gälla bostaden.

Kostnad för uppvärmning, varmvatten, vattenförbrukning och sophämtning

Försäkringskassan använder Pensionsmyndighetens föreskrifter (2014:11) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.

Om kostnaden för

- uppvärmning inte ingår i den avtalade hyran eller i den fastställda årsavgiften, ska den läggas till bostadskostnaden (11 § RFFS 1998:9)
- varmvatten ingår i den avtalade hyran eller i den fastställda årsavgiften ska den dras av från schablonen för uppvärmning (11 § RFFS 1998:9)
- vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran eller i den fastställda årsavgiften, ska den läggas till hyran (12 § RFFS 1998:9).

5.5 Ändring på grund av ändrade schablonbelopp

Om Försäkringskassan har beräknat bostadskostnaderna utifrån schablonbeloppen och schablonbeloppen ändras, ska Försäkringskassan räkna om bostadskostnaderna och fatta beslut utan ansökan från den nyanlända. (5 § FKFS 2010:11)

5.5.1 Vilka bostadskostnader får inte räknas med?

En del kostnader som en hyresgäst har är inte ersättningsgrundande. Det gäller även om kostnaderna finns angivna på hyresavin eller hyresavtalet.

Garage eller parkering

Avgift till hyresgästföreningen och avgift för garage eller parkeringsplats som ingår i hyran får inte räknas med i bostadskostnaden, eftersom den kostnaden inte gäller själva bostaden (2 kap. 11 § EF).

Hushållsel

Kostnaden för hushållsel får inte räknas med i boendekostnaden. Om kostnaden ingår i den avtalade hyran ska den dras av från bostadskostnaden.

Om kostnaderna för hushållselen inte är specificerade ska de beräknas utifrån det schablonbelopp som Pensionsmyndigheten fastställt. Den kostnaden ska sedan dras av från hyran. (13 § RFFS 1998:9)

Hyresrabatt

Det förekommer att en hyresvärd lämnar hyresrabatt under ett antal månader efter inflyttningen i en lägenhet. Hyresrabatten kan omfatta hela eller del av hyran. Den del av hyran som är rabatterad är inte ersättningsgrundande för bostadsersättningen.

5.5.2 Särskilt om kostnaden för köp av bostadsrätt

Bostadskostnaden för en bostad med bostadsrätt är den årsavgift som bostadsrättsföreningen har fastställt, inklusive kostnader för uppvärmning. Ibland ingår avsättning till inre fond i årsavgiften, och då får den också räknas med i bostadskostnaden.

Om den försäkrade har lånat pengar till köp eller förbättringar av bostadsrätten, får en viss del av räntekostnaden räknas med som bostadskostnad. Förutsättningen är dock att bostadsrätten har lämnats som säkerhet för lånet (9 § RFFS 1998:9). Det framgår av lånehandlingen vilken säkerhet som lämnats för ett lån. Om det är ett privat lån ska bostadsrättsföreningen ha godkänt pantsättningen.

Det finns däremot inget krav på att personen själv måste ha tagit lånet för att köpa bostaden. Den nyanlända måste då visa att han eller hon betalar räntan för lånet för att räntan ska ingå i bostadskostnaden.

Så beräknas räntekostnaden

När man beräknar räntekostnaden ska man först minska räntekostnaden med den ränta som motsvarar den procentsats av skulden som anges i bostadsrättsförordningen. Därefter får 70 procent av räntebeloppet räknas med som bostadskostnad. (9 § RFFS 1998:9)

5.5.3 Bostadskostnaden för eget hus

Som bostadskostnad för ett hus som är inrättat som bostad för en familj räknas

- viss del av räntekostnaden
- 70 procent av tomträttsavgäld
- fastighetsskatt
- uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader (14 § RFFS 1998:9).

Som för bostäder med hyres- eller bostadsrätt använder Försäkringskassan Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2013:6) om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.

Kostnader för uppvärmning och för uppvärmning av vatten

När det gäller uppvärmningskostnader och kostnaderna för uppvärmning av vatten har Sverige delats in i fyra klimatzoner. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter bostadsyta och år (2 § PFS 2013:6).

Andra driftkostnader än uppvärmningskostnader, såsom kostnader för vatten och avlopp, sophämtning, underhåll och försäkringar, beräknas enligt schablon till 208 kronor per kvadratmeter bostadsyta och år (4 § PFS 2013:6).

Så beräknas räntekostnaden

Räntekostnaderna för köp av hus beräknas på samma sätt som för bostadsrätter. Se 5.5.2.

Tomträttsavgäld

För ett hus som inte uppförts på egen mark ska husägaren betala en tomträttsavgäld (hyra för marken). Tomträtt förekommer vanligtvis i storstadsområden. Vid beräkning av bostadskostnad ska 70 procent av tomträttsavgälden räknas med (14 § RFFS 1998:9). Även den kommunala fastighetsavgiften ingår i beräkningen av bostadskostnaden.

Lån utan säkerhet i fastigheten får inte räknas med

Småhusägare kan i vissa fall äga själva huset men inte marken som huset står på. För lån som saknar säkerhet i fastigheten kan räntekostnader *inte* räknas med i beräkningen av bostadskostnaden (14 § första stycket RFFS 1998:9).

5.5.4 Om etableringsplanen är på mindre än heltid

Bostadsersättningen beräknas först utifrån bostadskostnaden. Om etableringsplanen omfattar mindre än heltid ska det framräknade beloppet minskas så att beloppet motsvarar planens omfattning (2 kap. 14 § EF).

6 Utbetalning och nedsättning av etableringstillägg och bostadsersättning

6.1 Utbetalning av etableringstillägg och bostadsersättning

Etableringstillägget och bostadsersättningen betalas ut i efterskott för kalendermånad, när etableringsersättningen aviseras från Arbetsförmedlingen (se avsnitt 2.5). Om etableringsersättningen redan har betalats ut för en viss månad sker en maskinell utbetalning av etableringstillägg eller bostadsersättning för samma månad omgående. Försäkringskassan ska inte invänta någon avisering från Arbetsförmedlingen.

Om etableringstillägg eller bostadsersättning tillsammans med etableringsersättning för en månad är mindre än 10 kronor sammanlagt bortfaller beloppet (3 kap. 6 § EF). Det innebär att det inte heller kommer att betalas ut vid ett annat tillfälle.

6.2 Nedsättning av etableringstillägg och bostadsersättning

Försäkringskassan ska sätta ned etableringstillägget eller bostadsersättningen om den nyanlända varit frånvarande från aktiviteterna i etableringsplanen utan giltig anledning. (Se 2.4). Det gäller frånvaro från andra aktiviteter än arbete inom planen. (2 kap. 20 § EF)

Det är Arbetsförmedlingen som avgör och beslutar om frånvaron är sådan att etableringsersättningen ska sättas ned. Försäkringskassan ska besluta om att också sätta ned etableringstillägget och bostadsersättningen (2 kap. 20 § EF) i samma omfattning. Beslutet ska som i alla andra fall föregås av en kommunikering eftersom informationen kommer från en tredje part, se vidare i vägledningen Förvaltningsrätt i praktiken 2004:7. Etableringstillägget och bostadsersättningen ska inte sättas ned om frånvaron beror på karensdag vid sjukdom (2 kap. 18 § EF).

Det belopp som efter nedsättning ska betalas ut för månaden avrundas uppåt till närmaste hela krontal (9 § FKFS 2010:11).

Om makar har etableringstillägg gemensamt görs avdraget utifrån den som har lägst frånvaro.

Så beräknas frånvaron

När Arbetsförmedlingen aviserar vilket belopp som ska betalas ut i etableringsersättning, så aviserar de också om personen hade någon frånvaro föregående månad som ska sätta ned etableringstillägget eller bostadsersättningen. Aviseringen består av uppgift om

- antal timmar som personen var frånvarande under föregående månad och
- antal timmar personen egentligen skulle ha varit närvarande.

Förhållandet mellan timmarna omräknas av Försäkringskassans IT-system och blir ett procenttal som presenteras för handläggaren. Försäkringskassan minskar den beslutade förmånens månadsbelopp med hänsyn till procenttalet. Procenttalet avrundas nedåt till ett tal med en decimal. Det framgår av 10 § Arbetsförmedlingens föreskrifter (AFFS 2010:3) om etableringsersättning.

6.2.1 Kvittning

Om den nyanlända har fått minskad eller nedsatt ersättning på grund av till exempel frånvaro, kan Försäkringskassan dra av ett skäligt belopp vid senare utbetalning. (3 kap. 8 § EF). Beroende på beloppets storlek kan det innebära att en beslutad nedsättning kan fördelas på flera utbetalningar. Ett motiverat beslutsbrev ska alltid sändas vid varje utbetalning då nedsättning är aktuell.

Om Försäkringskassan har beslutat att den nyanlända ska betala tillbaka ersättning som han eller hon har fått för mycket, kan Försäkringskassan dra av ett skäligt belopp vid senare utbetalningar (3 kap. 21 § EF). Ett beslutsbrev med en motivering till nedsättningen eller minskning ska skickas vid varje sådan utbetalning.

Bostadsersättning kan kvittas mot etableringstillägg och tvärt om. Undantaget är om etableringstillägget gäller två makar. I det fallet kan inte bostadsersättning kvittas mot etableringstillägg.

Uppdelning av nedsättningen

I de fall Arbetsförmedlingen bedömt att etableringsersättningen ska sättas ned och att beloppet inte leder till ett oskäligt avdrag, gör Försäkringskassan motsvarande avdrag för etableringstillägget eller bostadsersättningen. Detta innebär att om Arbetsförmedlingen inte delat upp avdraget följer Försäkringskassan Arbetsförmedlingens bedömning och minskar med hela det aktuella beloppet.

Försäkringskassan utgår vid sin bedömning från att de lägre belopp som dras av från tilläggsförmånerna innefattas inom vad som är skäligt när Arbetsförmedlingen funnit att det högre belopp som minskat etableringsersättningen inte är oskäligt. Om Arbetsförmedlingen funnit att en uppdelning ska göras av avdraget på etableringsersättning gör Försäkringskassan en egen bedömning om skäligheten gällande tilläggsförmånen.

6.2.2 Etableringstillägg och bostadsersättning för del av månad

Om den nyanländas rätt till etableringsersättning uppkommer eller upphör vid en annan tidpunkt än vid månadsskiftet, så ska etableringstillägget och bostadsersättningen betalas ut för del av månad. Enligt 3 kap. 6 § andra stycket EF) ska månadsbeloppet då beräknas till ett belopp som per dag motsvarar en trettiondel av månadsbeloppet. Dagbeloppet avrundas uppåt till helt kronor. Beloppet för del av månad kan aldrig överstiga ett helt månadsbelopp.

Om ersättning har beviljats för del av månad och sedan förlängs för resten av månaden, så rör det sig inte längre om ersättning för del av månad. Då ska ersättningen inte beräknas enligt trettiondelsprincipen, utan hel månadsersättning ska betalas ut.

6.2.3 Intern försäkringskontroll

Enligt förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan 2 § 3 är Försäkringskassan skyldig att göra kontroller för att säkerställa korrekta utbetalningar. Detta görs genom ett slumpmässigt uttag av ärenden. Ärenden som bedöms särskilt riskfyllda tas också ut för kontroll. Alla brister som upptäcks i kontrollen återkopplas till berörd handläggare. Vid misstanke om interna överträdelser skickas en incidentrapport till Säkerhetsstaben. Se även riktlinjerna för intern försäkringskontroll 2009:10.

7 Omprövning, överklagande och återkrav

7.1 Omprövning av etableringstillägg och bostadsersättning

Försäkringskassans ska ompröva sina beslut i ärenden om etableringstillägg och bostadsersättning om den person som beslutet gäller begär det. En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Försäkringskassan **inom två månader** från den dag personen fick del av beslutet. Beslutet får då inte ändras till personens nackdel. (3 kap. 23 § EF)

Försäkringskassans beslut efter omprövning får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagande ska göras inom **tre veckor**. (17 § EL)

7.1.1 Rättelse av skrivfel m.m. samt omprövning enligt FL

Om det är ett mindre skrivfel, räknefel eller liknande, så får handläggaren själv ändra beslutet med stöd av 26 § FL. Om beslutet är *uppenbart oriktigt* på grund av nya förutsättningar (exempelvis att nya handlingar inkommit) eller av någon annan omständighet (exempelvis felaktig rättstillämpning) kan det handläggande kontoret göra ändring med stöd av 27 § FL.

Med *uppenbart oriktigt* menas att Försäkringskassan endast har skyldighet att ändra ärenden när det är ganska lätt att konstatera att beslutet är oriktigt. Normalt är inte Försäkringskassan skyldiga att göra någon mer ingående granskning av ett ärende som redan är avgjort. Handlar det om bedömningsfrågor ska omprövningsenheten ta ställning till dessa. Det spelar ingen roll om det är personen, Försäkringskassan själva eller någon annan som har uppmärksammat oriktigheten.

Vi får i normalfallet inte ändra något till sökandens nackdel.

Se vidare i vägledning (2004:7) Förvaltningsrätt i praktiken.

7.2 Återkrav av etableringstillägg eller bostadsersättning

Beslut om återkrav av etableringstillägg och bostadsersättning fattas av Försäkringskassan. Se vidare i vägledning (2005:3) Återkrav, och i vägledning (2005:2) Fordringshantering hos Försäkringskassan.

7.3 Ärenden om etableringsersättning

Arbetsförmedlingen beslutar om återkrav om en person har fått för mycket etableringsersättning eller fått ersättning för tid då han eller hon inte haft rätt till ersättningen (3 kap. 17 § EF).

Arbetsförmedlingens ska också ompröva sina beslut om rätt till etableringsersättning, etableringsersättningens storlek samt återkrav av etableringsersättning. En begäran om omprövning ska vara skriftlig och ha kommit in till Arbetsförmedlingen senast tre veckor efter den dag den nyanlända fick del av beslutet. (3 kap. 22 § EF)

Arbetsförmedlingens beslut efter omprövning överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (17 § EL).

7.3.1 Indrivning av för mycket utbetald etableringsersättning

När Arbetsförmedlingen har beslutat att en nyanländ är återbetalningskyldig lämnar de beslutet till Försäkringskassan, som får driva in skulden (3 kap. 17 § EF).

Källförteckning

Lagar

Lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Socialförsäkringsbalk (2010:110)

Utlänningslagen (2005:716)

Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Förordningar

Förordning (1996:1100) om aktivitetsstöd

Förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare

Förordningen (2010:409) om etableringssamtal och etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Socialtjänstförordningen (2001:937)

Föreskrifter

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:11) om etableringstillägg och bostadsersättning samt utbetalning av ersättningar till vissa nyanlända invandrare

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag

Arbetsförmedlingens föreskrifter (AFFS 2010:3) om etableringsersättning

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2014:11) om uppskattning av kostnader för en bostadsuppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad

Allmänna råd

Försäkringskassans allmänna råd (FKAR 2010:6) om etableringstillägg och bostadsersättning till vissa nyanlända invandrare

Förarbeten

Proposition 2009/10:60 Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd

Vägledningar

Försäkringskassans vägledning (2004:10) Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar

Försäkringskassans vägledning (2005:3) Återkrav

Försäkringskassans vägledning (2004:7) Förvaltningsrätt i praktiken

Försäkringskassans vägledning (2005:2) Fordringshantering hos Försäkringskassan.